

Tamme Leht



MAADLEJA RALF

UPT KOGEMUS JA

ÕPILASFIRMA CHARGITY

JÄTAME HÜVASTI MITME
ÕPETAJAGA

MUUDATUSED ÕPPEKAVAS

INTERVJUU

MARGIT KULLIGA

ARVAMUSLOOD

OLÜMPAADIHUNDID

KAS TUNNED MIAT?

**Aprill
2026**

Toimetuse koosseis

Matvei Balõtshev

peatoimetaja

Agnes Kuura

peatoimetaja

Anu Rõigas

peatoimetaja

Anni Ambos

peatoimetaja

Eleonor Laas

peatoimetaja

Liisa Pae

peatoimetaja

Truuta Eks

peatoimetaja

Kärt Hanni

peatoimetaja

Kairit Kolk

peatoimetaja

Mirtel Vaher

peatoimetaja

Pärt Luukas Leinart

peatoimetaja

Alesja Turovskaja

peatoimetaja

Emma Elise Neier

peatoimetaja

Mai Mirtel Umbliä

peatoimetaja

Mia Maria Tomingas

peatoimetaja

Merike Miks

peatoimetaja

Hiie Lee Posti

peatoimetaja

Rami Vaher

küljendaja

ja peatoimetaja

Helle-Mari Märtsen

assistent



Juhtkiri

Kallis tammekas!

Nüüd, kui aprillinaljad on tehtud ja šokolaadimunad edukalt üles leitud (või vähemalt enamik neist), on paras aeg võtta ette uus Tamme Lehe number. Tulevased 11. klassi õpilased saavad heita pilgu UPT-de ja õpilasfirmade maailma, teised leiavad siit kasulikke õpinippe, soovitusi ning isegi väikese koolielu bingo. Teeme tutvust meie armastatud kooliõe Margit Kulli tööga, ütleme head aega lahkvatele õpetajatele, uurime, kuidas läheb meie olümpiaadihuntidel, ja piilume lähemalt maadleja Ralf Kase tegemisi. Lisaks saad teada, kui suur on Mi(i)a sõbralikkus meie koolis, ning loomulikult ei puudu ka salapärase salaautori kolumn. Lisaks leiad lehest ülevaate sellest, kuidas uuest õppeaastast muutub õppekava, ning Kai arvamusloo tehisintellekti arengutest. Head lugemist! Loodetavasti leiad siit midagi, mis paneb nii muigama kui ka kaasa mõtlema!

Mai Mirtel

Toimetuse soovitus



Alesja: Peagi on algamas kasvuhoone hooaeg. Arvatavasti hakkavad sinu vanemad või vanavanemad juba aiamaal toimetama. See on hea võimalus proovida ise midagi istutada, kui varem pole proovinud. Näiteks mina panin maasikad kasvama ja loodan, et suvel saan neid aknalaualt noppida. Peale marjade saab veel köögivilju või mõne puu maha panna. Enda kätega on ju alati ägedam midagi teha.



Eleonor: Kellele ei meeldiks toiduga mängida? Ma usun, et mõnest lapsepõlve harjumusest ei peagi lahti saama. Jagan nippi, kuidas juba niigi kallis sushi veel enne suhu jõudmist maha ka jahutada. Nimelt, kes trendide rongist on maha jäänud, siis uue hoo on sisse saanud vana tuntud lauamäng “Laevade pommitamine”. Nüüd aga uues kuues saad laevade asemel kasutada mängus sushit. Kaks sushit = kahene laev, neli sushit = neljane laev jne. Kui vastane “sushi-laevale” pihta saab, pead loovutama oma ahvatleva sushi talle. Mängu jaoks läheb vaja suurt paberit, musta markerit, joonlauda ja vaheseinalaadset asjandust. Imelihtne viis teha õhtu veidi erilisemaks.



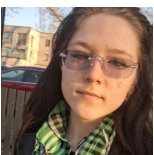
Hiie Lee: Mine astu mugavustsoonist välja! Käi klassikalise muusika kontsertidel isegi siis, kui parasjagu muusikakursust ei ole, mine kunstimuuseumisse üksinda või otsi mõni muu meelepärane üritus. Sul on lubatud asju teha isesisvalt, alati ei pea teiste järgi ootama, nii on teinekord lõbusam.



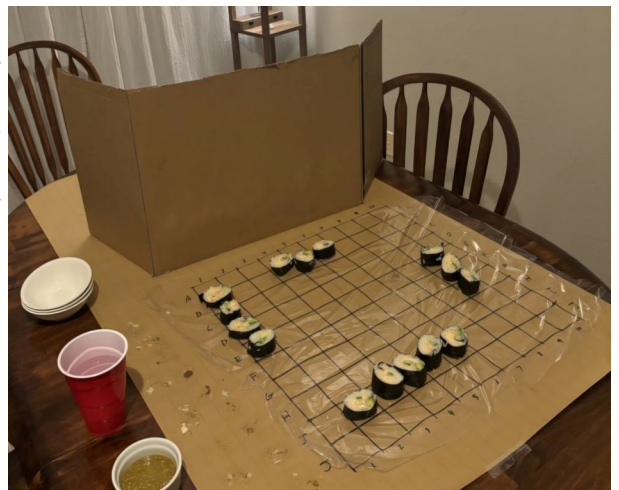
Helle-Mari: Raamatutest on mul hetkel öökapil Mehis Heinsaare uus novellikogu “Eesti keelde sukelduja”. Kui armastad maagilist realismi, siis siit saab kuhjaga. Filmidest on liigutavaim elamus värske “Ave Maria” Ryan Goslinguga peaosas, mis põhineb samanimelisel Andy Weiri romaanil. Ja uusim Netflixi sõltuvus on Jo Nesbø krimka põhjal valminud ülipõnev “Detective Hole”. Hoia toolist kinni ja ära tulesid kustuta, aga oh mis sõit!



Agnes: Soovitan vähem kõrvaklappidest muusikat kuulata, kui jalutada. Vahel annab see muusika väga palju juurde, aga päriselt ümberringi oleva tähele panemine ning lihtsalt kuulamine on väga ilus kunst, mis meil vaikselt hähub. Mõtle kui ilus: õrnalt tibutab ja väljas on õhtune valgus. Mõnikord teeb hea laul sellise hetke veel paremaks, aga anna teinekord võimalus ka tavalistele, omamoodi ilusatele, igapäevaatmosfääri kõladele.



Kai: Kui päev lööb oma roigastega sind põmdi suurde masendusepilve, siis just see sari toob päikese välja. Nimelt avastasin ühe mangast alguse saanud anime “Heaven’s Design Team”, mis keerleb ümber Jumala loomismeeskonnale. Grupp erinevaid säravaid karaktereid peavad mõistatuslike kirjelduste järgi looma erinevaid loomi. Loomad, keda tunneme, saavad omapärase ja humoorika sünniloo. Lisaks lõbusatele bioloogiateaduste luuakse ka uusi liike, kes ühel või teisel põhjusel meie maailma ei kabluta. Näiteks üks sarvikud sureksid kaltsiumipuudusesse, sest kõik eluks vajalik läheks sarve sisse. PS! Spikerdamissoovitust jagan nelja silma all ;)



Intervjuu Margit Kulliga

Merike Miks

Kuidas te jõudsite just kooliarsti ametisse Tamme Gümnaasiumis?

Mulle tehti pakkumine ja see pakkumine tuli sellisel ajal, kus ma olin kolmanda lapsega kodus. Mul oli ära kadunud ametikoht eelmises töökohas. Alguses ma küll kahtlesin selles pakkumises, sest see oli varasemast erinev. Algselt olin töötanud ämmaemandana ja seksuaaltervise kliinikus noortenõustajana.

Tegelikult tehti pakkumine Miina Härma Gümnaasiumisse asenduskohana. Kui see asenduskoht lõppes, siis ma sattusin Tamme kooli ja sealt edasi ma jõudsingi Tamme Gümnaasiumisse, sest tekkis uus kool ja uus koht. Mulle öeldi, et ma sobiks siia ametikohale, sest mul on noortenõustaja taust.

Kust tuleb armastus kooliõeks olemise vastu?

Mulle meeldivad inimesed, nendega suhtlemine ning tahaks, et kõigil läheks hästi, meeldivad ka erinevad lahenduskäigud ja inimeste toetamine, vanus ei ole üldse oluline. Vanematel inimestel on elukogemus, noorematel inimestel tänapäeval on tarkus ning väga huvitavad maailmavaated.

Kooliõena puutun kokku palju just noortega ja nende suhtlemise eelis on veel see, et see paneb mind ennast ka nooruslikumana tundma. Probleemide märkamine ja lahenduste otsimine olevat olnud mul juba varem ning mu ema ütles mulle kunagi, et ma olin juba

väiksena maailmaparandaja. Ma küll ennast maailmaparandajana ei tunne, aga kui keegi natukenegi abi saab minu tegevusest, siis see tekitab hea tunde. Arvan, et ükskõik, kas see on arst, ämmaemand, õde - ta peab olema inimeste inimene. Selles valdkonnas on suhtlemisel ülitähtis roll.

Milline näeb välja teie tavaline tööpäev koolis?

Tööpäev algab 8.30. Minu koormus kujuneb õpilaste arvust. Esmaspäev ja teisipäev on kõige pikemad päevad, kella neljani. Tööpäeva alguses vaatan üle külmkapi temperatuurid, sest vaktsiinid peavad olema hoiustatud kindla temperatuuriga, seejärel vaatan üle ravimikapi, sätin valmis vajalikud asjad ja vaatan üle e-kirjad ning Stuudiumi.

Kui mul on planeeritud tervisekontrollid, siis need algavad kell 9. Tervisekontrollide planeerin ühte päeva 2-3, sest need võtavad aega. Jooksvalt tegelen esmaabijuhumitega või muude tervisemuredega. Ka vaktsineerimised kuuluvad minu igapäevatöö alla.

Lisaks kabinetitööle teen ka esmaabikoolitusi ja vahel ka seksuaaltervisealaseid tunde ning juhendan uurimistöid. Tööpäeva jooksul võtan endale ka vähemalt 15-minutilise momendi, kus ma võimlen. Töö on üsna mitmekülgne.



Milliste muredega õpilased teie poole kõige sagedamini pöörduvad?

Kõige sagedasem on ikkagi peavalu ja seda näitab ka aasta kokkuvõtte. Tundub, et peavaluprobleem on gümnaasiumides üsna tavaline. Pingepeavalud ikka kipuvad tulema - väikest pinget on üsna palju, aga seda mõjutab ka pikk istumine ja kehahoid. Teiseks on kõhu- ja seljavalud, aga ma tootsin veel välja, et ärevus on tulnud ka ettepoole võrreldes varasemaga. Südamekloppimine, ärevustunne ja kartlikkustunne – need on viimastel aastatel sagenenud ja teinekord läheb õpilasel rahunemiseks üsna palju aega. Mulle tundub, et vestlus on üks parimaid viise sellega toimetulemiseks, kuigi sageli läheb vaja ka palderjani. Talvisel perioodil on erinevad viirushaigused ja mõnikord on juhtunud, et kabinetis on kolm inimest korraga, ukse taga on kolm inimest - küll on kurguvalu ja kõha. Unetuse probleeme on ka väga palju. Minu juurde tullakse ja öeldakse, et on halb olla, süda on paha ja süda puperdab. Seejärel olen küsinud, et kaua sa täna maganud oled ja kui õpilane ütleb mulle, et neli tundi, siis on see täiesti arusaadav. Unetusega võib kaasneda ka käteväris ja kahvatus, kuid seda peab jälgima, et seal taga ei oleks tõsisemat tervisemuret.

Kuidas erineb kooliarsti töö perearsti tööst?

Tegelikult arvan, et neid ei saa väga võrrelda. Mingi ühisosa kindlasti on, kuid me teeme siiski erinevat tööd. Kooliõde teeb kindlasti rohkem ennetustööd ja ei pane diagnoose. Samas olen tihti esmane meedik, kelle poole õpilane pöördub, sest meil on palju õpilasi üle Eesti ja nende perearstid on mujal. Sellisel juhul püüan välja selgitada olukorra tõsiduse ja vastavalt reageerida, kas saan kohe aidata või suunan edasi. Mina ei saa siin teha ka erinevaid protseduure. Kuid minu töös on ka teisi toredaid olukordi, kus olen pidanud olema noorele nii-öelda vanema eest ja õpetama ka söögitegemist. Mõnikord soovivad õpilased lihtsalt vestelda elulistes küsimustes.

Millega te tegelete vabal ajal?

Olen nii-öelda hunt kriimsilma tüüpi. Mulle meeldib teha väga erinevaid asju. Iganädalaselt käin laulmas ja tegelen rahvatantsuga, võimlen ja teen pisut jõutrenni, nüüd kevadisel ajal ootavad ka aiatööd. Lisaks meeldib õmmelda, kuigi viimasel ajal olen tegelenud rohkem parandustöödega. Varasemalt olen õmmelnud rõivaid nii endale kui ka oma lastele. Olen seotud ka tehnikaga, kuna mu abikaasa on tehnikainimene. Seetõttu puutun kokku ka tehnikaspordiga. Näiteks jäärajasõit on mõnus, kuigi olude sunnil ei ole viimastel aastatel seda teinud. Sel aastal korra istusin kõrvalistmel, aga see pole see. Ise roolis olles on ikka lahe ennast proovile panna. Vabal ajal tegelen palju ka mõtlemisega. Eriti tore on mõelda midagi, millest saab midagi. Teinekord võtab see mõtteprotsess kaua aega, aga see mõt-

temulli teekond on ülimõnus. Viimane suurem mõtte-teekond lõppes oma maja projektiga ja see jätkub osaliselt ka praegu, sest maja tahab veel täiendamist. Samas mulle meeldib ka ehitusprotsess ja seda teeme koos abikaasaga. Mõtete realiseerimine oma kätega annab kohe eriliselt hea tunde.

Mis on teie arvates noorte tervise juures praegu kõige olulisem teema?

Suhtlemine, eriti kontaktsõprus. Suheldakse justkui palju, aga ikka ollakse üksildased, sest suhtlus on suures osas nutiseadmes. Positiivsetel lähisuhetel on üli-tähtis roll tervise hoidmisel. Oluline on hoolida nii endast kui ka teistest. Koroonaaeg tekitas sotsiaalse lõhe ja seda uuesti kokku lappida on keeruline. Seda tunnistavad isegi introvertsemad inimesed, kes arvasid, et neile meeldibki rohkem üksi olla. Kuid nüüd avastavad, et see tunne on liiga üksildane. Erinevate inimestega suhtlemine rikastab meid. Koroonaaeg lõi suurema lõhe ka noorte ja vanavanemate vahele, millest on väga kahju, sest me peame teadma, kust me tuleme ja kus on arengukoht. Kui nüüd mõelda füüsilist tervist (kuigi ka eelnev mõjutab meie füüsilist tervist väga palju), siis istutakse liiga palju nutiseadmes, tarvitatakse palju magustatud jooke, näpatakse aega une arvelt ja süüakse jooksujalul ning lihtsalt kättesaadavaid asju. Kuid piisav uni, liikumine ja mitmekülgne värskest toorainest tehtud toit on nii meie füüsilise kui ka vaimse tervise alus, selle tõestuseks on veretestid, kus on sageli paljude ainete puudus ja ka vaimse tervise halvenemine. Nendest asjaoludest tulenevalt muutume liiga tundlikuks ja on raske oma tunnete ning jõuvarudega toime tulla.

Mida soovitate õpilastele, et nad oma tervist paremini hoiaksid?

Siin ongi paras kokkuvõtvalt öelda, olge julgemad üksteisega suhtlema, te võite leida endale eluaegse sõpruse. Seadke prioriteediks uni, sest meil on imeline keha ja ta väljutab mürgaineid öösel ning parandab ennast. Liikuge aktiivselt, sest see paneb käima meie lümfisüsteemi ja vereringe, mille kaudu mürgained liiguvad paremini välja ja liikumine aitab kaasa õnnelike hormoonide tekkele. Lisaks sirutage ja venitage, et oma energiakanaleid aktiveerida. Õppige süüa tegema, sest ka söögi tegemine on üks hea väljendusviis ja läbi selle teate, mida ja kui palju te sööte. Kasutage võimalikult värskeid toorainest tehtud toitu (värske liha, värske salat, pähklid-seemned, aed- ja juurviljad, marjad, kalatooted jne). Vältige sõltuvust tekitavaid aineid.

Suureks murekohaks on tekkinud e-sigaretid, mokatubakas ja nikotiinipadi. Pealtnäha süütud asjakesed sisaldavad palju kemikaale, millega kehal on raske toime tulla ja kaugele ulatuvad tagajärjed on veel suures osas teadmata. Hoidke seda, mis on teile kõrgemalt poolt antud (teie keha ja vaim). Austus enda suhtes on terve enesehinnangu ja heade suhete alus.

Kooli õppekava muutub

Anu Rõigas

Järgmisest õppeaastast jõustuvad Tartu Tamme Gümnaasiumi õppekavas mitmed muudatused, mille eesmärk on muuta õpe paindlikumaks ja õppijakesksemaks.

Õppesuunad

Senise viie õppesuuna asemel on nüüd lahti kirjutatud kuus õppesuunda – eraldi tuuakse välja veterinaaria-suund. Kuigi meditsiini- ja veterinaariasuunal on jätkuvalt seoseid, käsitletakse neid edaspidi eraldi suundadena.

Paindlikum õppekorraldus

Kui kool saab riigilt loa, jääb vähemalt üheks aastaks koolipäeva algus kell 8.45, kuigi õppekavas on plaanina kirjas algus kell 9.00. Paindlikumaks muutub ka uurimis- või praktilise töö arvestus. Selle maht võib olla 1–4 kursust, sõltuvalt töö mahust, tasemest või riiklikule konkursile jõudmisest. Lisaks suureneb võimalus arvestada varasemaid õpinguid ja kogemusi (VÕTA), mis aitab siduda koolivälise õppimise õppekavaga ja toetab individuaalset arengut.

Hindamine ja õpitulemused

Alates sügisest minnakse üle protsenthindamisele (0–

100%), viiepallisüsteem jääb kasutusele vaid lõputunnistusel kokkuvõtva kooliastmehindena. See võimaldab anda täpsemat tagasisidet ning suurendab mitteametistatavate hindamise (A/MA) rolli. Samuti on täpsustatud puudumiste mõju: kui õpilane on kursusel puudunud rohkem kui viiest tunnist, võib õpetaja nõuda kogu kursuse materjali hõlmava järeltöö sooritamist.

Koolist väljaarvamine

Väljaarvamise põhimõtted on paindlikumad ning alla 50% tulemusi käsitletakse eelkõige õppimisprotsessi osana. Õpilane arvatakse koolist välja juhul, kui ta ei ole enam õppimiskohustuslik ning tal on ühe õppeaasta jooksul vähemalt kolmes õppeaines üle poolte kursuste tulemused alla 50%, või kui ei ole võimalik täita gümnaasiumi lõpetamise tingimusi.

Õpilaste toetamine

Plaanitakse ka lisada uus kohustuslik kursus „Silmaring“, mis keskenduks üldpädevuste arendamisele ja külalisloengutes osalemisele. Täpsustatud on ka tugisüsteeme: tugevam tuutorlus, selgem individuaalse õppekava rakendamine ning suurem tähelepanu nii õpiraskustele kui ka andekate õpilaste arendamisele.

Intervjuu maadleja Ralf Kasega (11LO)

Mia Maria Tomingas

Meie koolis käib vabamaadluse Eesti meister, Kreeka-Rooma maadluse hõbemedalist ja rannamaadluses maailmameistrivõistlustel 16. koha pälvinud Ralf Kask. Püüdsin ta kooli pealt kinni, et ta tutvustaks oma spordiala.

Kui kaua oled tegelenud maadlusega ja miks alustasid?

Alustasin 2,5 aastat tagasi. Tahtsin teha jõusaali ja tugevaks saada, kuid samal ajal hoida keha liikumas ja lahtine - alustasingi maadlusega. Kaks kuud tegelesin sellega hobi korras, kuid päris kiirelt läks asi üle võistlusspordiks.

Kui tähtis on võistlemine, kui tähtis võit?

Võistlemine on minu jaoks väga tähtis, kuid ma ütlen, et trenni tegemine hetkel on tähtsam. Varsiti on uued Eesti meistrivõistlused ja selleks ajaks pean jälle valmis olema. Võidu tähtsus sõltub võistlusest. Eestikatele lähen ikkagi võidu pärast, kuid väiksematel võistlustel loeb pigem kogemus, neil võib proovida uusi tehnikaid.

Milline näeb välja üks suurem võistluspäev?

Suurem võistluspäev näeb välja selline, et stardime Tartust tavaliselt kella kuue ajal hommikul. Kaalumine algab kell 10 ja tavaliselt algavad võistlused avatseremooniaga kell 12. Kuna ma olen raskemas kaaluklassis, siis mina saan võistelda hiljem. Sõltuvalt võistluse suurusest läheb kella kuue või seitsmeni välja. Siis on autasustamine ja tavaliselt aitame ka matid kokku panna.

Kes on Sinu eeskujud, kas eesmärk on jõuda nende tasemele?

Ma ütlen, et praeguses maadlusmaailmas vaatan kõige rohkem üles Abdulrashid Sadulaevile - üks vene vabamaadleja. Lisaks Kyle Snyder, USA vabamaadleja, kes on minu arvates väga huvitava tehnikaga. Nende tasemele on raske jõuda, nad on ühed maailma parimad maadlejad vabamaadluses. Mina kahjuks alustasin liiga hilja, tahaksin siiski jõuda olümpiale Eestit esindama ja äkki saada ka poodiumile.

Millised on suurimad komplikatsioonid?

Minul stressi õnneks väga palju ei ole. Tavaliselt enne võistlusi on suhteliselt rahulik olla, usun endasse ja tean, et see ei aita, kui ma liiga palju üle mõtlen. Küll aga on maadlus kehale väga koormav. Matšide vahel puhkust väga ei ole, kahe raundi vahel on 30 sekundit. Selle jooksul jõuab treener kaks sõna öelda ja siis peabki juba tagasi minema. Pideva kontakti tõttu ei saa ka lihas puhata. See on üsna raske spordiala.

Mis on olnud suurim vigastus?

Suurim vigastus oli eelmistel täiskasvanute Eesti meistrivõistlustel. Lendasime kahekesi vastasega minu õla peale ja õla esimesele lihasele tekkis rebend. Kuu aega oli õlg täiesti väljas, sellega ei saanud midagi teha, kuid pärast kahte kuud sain hakata uuesti maadlema. Suutsin lihase ära taastada.

Kas on olnud hetki, kus ei taha jätkata, kuidas tagasi joonele saad?

On olnud, kindlasti tuleb veel. Kõik need hetked on head, kui sa need ületad, siis on alati hea tunne. Joonele saamiseks lihtsalt sunnid edasi tegema, midagi muud ei jää üle. Peab lihtsalt mõtlema, et risked ajad saavad ka ükskord läbi ja ongi nii.

Mis on plaan pärast gümnaasiumi, kas ka tulevik seotud spordiga?

Pärast gümnaasiumi on plaan teha ära kaitsevägi. Sisse astuda Tartu Ülikooli kehakultuuri, teha ülikooli kõrvalt trenni, või noh, teha ülikooli trenni kõrvalt pigem. Teha nii palju trenni, kui saab.

Mis erisusi on Sinu toitumises?

Liiga palju midagi üleliigset ei võta, üritan saada kõik oma toidust kätte. Toidulisanditest võtan kalamaksaõli, C-vitamiini ja katiini.

Milline on Sinu treeningplaan?

Treeningplaan on selline, et iga poole aasta tagant on 8-nädalane jõutsükkel, kus keskendume jõutreeningule ning vähem tehnikale. Ülejäänud ajast on tehnikapõhine maadlus. Trenn toimub 5 korda nädalas, lisaks paar korda nädalas jooksmised ja võhmatreeningud. Puhkust on ka, muidu ei saaks trenni teha. Puhkus on tavaliselt laupäeval ja pühapäeval. Nendel päevadel teen väikese jooksumiiru, millega lödvestan keha ja lihtsalt hoian keha liikumas.

Kui Sa ei saaks tegeleda maadlusega, siis mille valiksid?

MMA (Mixed Martial Arts). Veel kaugemale vaadates valiksin jõusporti. Arvan, et ma läheks prooviks rammumeest teha.



Jätame hüvasti mitme õpetajaga

Eleanor Laas

HEILY SOOSAAR

Mida Te ootate järgmiselt eluetapilt?

Ootan, et lõpuks ometi olen oma pere jaoks rohkem olemas, ja loodan, et seda, mis jäi oma laste puhul kõrvale, saan nüüd kompenseerida oma lastelaste kasvatamisega. Olen oma tütre perele abiks. Kindlasti hakkab ka aeda harima, mul on 24 kirjanduslikku roosi.

Mis paneb õpetajaametis sinu silma särama?

Üldisemalt see, kui on hästi mõnus suhe, kus on võimalik rääkida õpilastega väga erinevatel teemadel, nii et meil on aus ja tore vestlus. Konkreetsemalt see, kui saan üllatava elamuse, keegi tuleb välja ülihuvitava mõttega või keegi julgeb olla valusalt avatud. Usaldussuhe ja toredad vestlused panevad silma särama.

Kellele te soovitaksite õpetajaametit?

Tahtma ja meeldima peab, sa lihtsalt pead tahtma ja olema valmis selleks, et sa pead kogu aeg õppima juurde midagi ja pead olema valmis väga erinevate inimestega suhtlema avatult ja ausalt. Sa pead olemas valmis panema kooli vahel ettepoole oma isikliku aja arvelt. Sa lihtsalt pead tahtma ja sulle peab meeldima see amet.

Mis on parim nipp, mida kogemuse põhjal annaksid?

Ülikoolis üks metoodika õppejõud ütles, et kui klass ei allu korrale, siis pane kirjalikku tööd tegema. See töötab hästi ka väga algaja õpetaja puhul. Parim nipp on olla aus. Mängida selle peale välja, et me ei ole vastaspoolel, vaid oleme ühes leeris, ajame ühte asja, see muidugi ei tähenda, et ma pean sinuga pidu panema, et pundis olla aktsepteeritud. Õpetaja võiks mõista õpilast ja õpilane õpetajat. Seda taktikat olen elus teinud kõhutunde pealt, aga päris halvasti pole kunagi käinud - see nipp vist toimib. Enesekehtestamine ainult autoriteediga ei toimi ja kui peaks toimima, siis kirjandusõpetajana see ei tööta, see ei lase arutlusel sündida.

Mis on esimene mälestus Tamme?

See on väga raske küsimus. Ühelt poolt, kui nägin oma IT-klassi, kus enamjaolt olid poisid, aga nendega sai ilusti toimetama hakata. Nõos oli mul ka muidugi poisteklasse. Tollel ajal (2015) oli nii, et igale klassile jagati ülesanne, minu omad said kohe jõulupeo korraldamise: kujutada ette, sul on 5 tüdrukut ja kari poisse ning on vaja teha kohe uues koolis jõulupidu. Tegelikult said nad hästi hakkama. Teine mälestus on ühest meditsiinklassist, kes hakkas eesti keele tunnis käima minu juures 12. klassis. Kui õpetaja veel siis vahetub, võib õpilastega kontakti saamine olla väga raske. Aga nad olid õnneks nii avatud ja toredad, nad julgesid arutleda ja küsida.

AGNES VASK

Kas tunnete, et saate veel õpetajana areneda? Kui jaa, siis kuidas?

Jaa, kindlasti, mul on väga palju arenemiskohti. Ma tean, millised on minu plussid ja miinused. Pean enda miinuseks, et mul ei ole alati kõik asjad 100% läbi mõeldud ja materjalid pole nii ettevalmistatud, et saan neid kohe õpilastele anda. Võtame näiteks kordamisküsimused, mis valmivad mul viimasel hetkel - see võib õpilastes mõnikord ärevust põhjustada. Lisaks, kuna ma oma tunnis ei kasuta slaidi, siis see võib mõne jaoks tunni segasemaks muuta, aga samas arvan, et see on ka minu pluss, sest konspekt valmib koos õpilastega. See motiveerib õpilasi materjali üles kirjutama.

Praegu on suur füüsikaõpetajate puudus. Mida saaks riik teha?

Füüsika- ja matemaatikaõpetajatele raha juurde. Kui sul on füüsikaharidus, siis sul on võimalik igale poole tööle minna, näiteks panka analüütikuks või kvaliteediinseneriks. Ilmselt olen ma lapsena pea peale kukkunud, aga tegelikult mulle meeldib esineda. Kahju on teiste ainete õpetajatest, kellele see võib tunduda ebaausana, et just füüsikaõpetajate palka peaks tõstma, aga turg paneb asjad paika.

Kuidas Tamme teistest koolidest Teie arvates eristub?

Tammes ma kiidan juhtkonda, siin on vaba õhkkond. Mulle hullult meeldib õpilaste ja õpetajate vaheline vaba suhtlus. Juhtkond on selles suure osa ära teinud, et suhtlus saaks olla nii vaba ja õpetajad saaksid olla autonoomsed. Ma tunnen Tammes töötades suurt vabadust ja seda, et kui ma midagi vähegi tahan ja raha selleks on, siis mul on tegutsemiseks alati antud vabad käed.

Mida kõige rohkem igatsema jääte?

Seda, mis ma just ütlesin, pluss õpilasi ja kolleege. Mul oli ääretult raske seda otsust teha. Miks ma selle otsuseni jõudsin, oli see, et ma töötasin üle. Kahes koolis töötamine korraga tähendab seda, et mul on kahe kooli UPT-del erinevad tähtajad, erinevad õppenõukogud, hindamissüsteemid, üldised järelevastamised. Lihtsalt jalgrattaga vändata: üks kool, teine kool, laulukoor, kodu - mul on juba päris tugevad reied selle vändamise peale. Tamme on see, kus ma olen õpetajaks kasvanud. Ma olen üdini tänulik sellele autonoomiale, mis on aidanud mul areneda. Kui mingil põhjusel peaksin Tammesse tagasi tulema, siis loodan, et mind võetakse avasüli vastu, sest see siin on üks eriline koht. Minu Tamme kogemus oli seekord 9 aastat pikk.

PIIBE LEIGER

Kui pikk on Teie Tamme kogemus?

Õpetajatöö Tamme gümnaasiumis algas minul 2001. aastal. Enne seda olin kuus aastat tööl Tartu linna haridusosakonnas ja sageli tundsin, et tahan noorte inimestega üht või teist probleemi arutada, aga mul ei olnud seal seda võimalust. Siis

ma läksin ametnikutöö kõrvalt Reiniku kooli asendusõpetajaks. Kui haridusosakonna struktuuri muudeti ja minu ametikoht kaotati, saingi jätkata tööd õpetajana Tamme gümnaasiumis. Mul oli selle võimaluse üle väga hea meel. Eesti keele ja kirjanduse ning soome keele (viimased seitse aastat ainult soome keele) õpetajana olen töötanud juba üle viiekümne aasta ja pole oma erialavalikut kordagi kahetsenud. See on ikka üks õige amet!

Mida toob Teile järgmine eluetapp?

No kes seda teab. Ma ei arva, et mul igav hakkab, aga kooliigatsus ikka teataval määral kindlasti tuleb. Kuna ma olen tegusate ja hoolivate vanemate üksiku lapsena üles kasvanud Hiiumaa metsatalus, kus tööd oli palju, siis ma olen harjunud tegutsema. Mu esivanemad olid rannarootslased ja seetõttu olen mõelnud ka, et võiks veel rootsi keelt õppida. Ma arvan, et kõik läheb hästi.

Kuulsin, et Teile meeldivad muinasjutud. Milline on Teie lemmikmuinasjutt?

Tegutsesin palju aastaid ka näiteringijuhendajana. Tegime innukate õpilastega palju mitmesuguseid esinemisi, dramatiseerisime proosat ja luulet ja eks tuli ka muinasjutte ette. Selget lemmikut ei oskagi välja tuua – kui jutusse süvened, hakkabki meeldima. Oleme mõnel korral soome keele tundides rühmatööna ette valmistanud ja lavastanud „Punamütsikest“ – tulid toredad etendused.

Üks „Tuhkatriinu“ tuleb küll ka meelde. Meil oli sõpruskool Tampere. Leppisime kokku, et meie lavastame „Tuhkatriinu“ võrdlemisi lihtsas eesti keeles, nemad samal kombel soome keeles. Meie grupp, kes Soome sõita sai, oli üpris väike ja seetõttu tegime papist uhked poisid, et printsessidel oleks kellegagi tantsida. Esinemine läks suurepäraselt, ballitants papist poistega tekitas rõõmsat elevust. Siis aga veidi enne etenduse lõppu reageeris publik meie jaoks

ootamatult. Kui Tuhkatriinu ütles, et kell on nii palju, et ta peab ära minema, ütles prints talle: „Kahju!“ Selle peale kostis saalist üksmeelne vali naer. Me keegi ei teadnud, et „kahju“ tähendab soome keeles, et sa oled peast natuke imelik. See oli õppetund, et tuleb ikka põhjalikult soome keelt osata, kui midagi soomlaste ees tegema hakkad.

Mis on Teie kõige eredam mälestus Tammest?

Neid mälestusi on palju, ei oskagi midagi esikohale seada. Väärtuslikud on head suhted nii kolleegide kui õpilastega. Olen viimasel ajal väga hästi aru saanud, kui tähtis osa meie igapäevases elus on naeratusel. Sellega antakse märku märkamisest, mis on soovitud. Näiteks hiljuti istusin klassis ja üks mu õpilane, kes kõndis klassist mööda, naeratas ja lehvitas. Kohe selline rõõmus tunne tekkis, et ta tahab minuga suhelda. Lehvitasin talle vastu ja järgmine päev ütlesin, et ta tegi mulle nii hea tuju. Õpilane ütles, et tegin talle ka hea tuju, kui vastu lehvitasin. Paar päeva hiljem tuli keegi ukse juurde ja ütles: „Õpetaja, ma tahtsin teile lihtsalt tere öelda“. Sellised armsad hetked teevad südame soojaks. Hea mõjuga on muidugi soomekeelne tervitussõna „Terve!“. Kui seda mulle päeva jooksul mitu korda hõigatakse, tunnen, et sellel ongi raviv toime.

Mis on parim nipp võõrkeele omandamiseks?

Usun, et vestlemine, erinevad dialoogid, küsimine ja vastamine. Meie suurtes keelegruppides on seda veidi keeruline teha, aga oleme tekitanud 3-4-liikmelised rühmad, mis töötavad päris hästi. Ma olen aru saanud, et võõrkeelseid tekste pähe õppida ei ole mõtet, sest sõnad jäävad sellesse teksti justkui kinni ja ei tule uude olukorda kaasa. Psühholoogid soovivad ülesannete varieeruvust. Aga kindlasti tuleb tegelda ka grammatikaga – avastada keeleloogika ja seda kasutada.

UPT: hirmust kogemuseni – ühe õpilase aus pilk

Mirtel Vaher

Nagu kõik teised 11. klassi õpilased, olen ka mina terve selle õppeaasta tegelenud uurimus- või praktilise tööga. Nüüdseks on töö kaitstud ja hinne käes. Just seetõttu tundub õige hetk jagada oma kogemust ning mõtteid UPT protsessi kohta.

Esimene kokkupuude: segadus, hirm ja juhendaja otsing

Esimene tõsisem kokkupuude õpilastööga toimus juba 10. klassis, kui tutvustati UPT protsessi. Alguses tundus kõik keeruline ja isegi veidi hirmutav. Suurimaks väljakutseks osutus minu jaoks juhendaja leidmine. Eriti seetõttu, et ma ei teadnud pikalt, mis teemal oma tööd teha tahan.

Kui juhendaja lõpuks valitud sai, tekkis korraks tunne, et võib rahulikult hingata. Sügise saabudes läks aga töö tõsiselt käima. Eesmärk oli saada töö märtsiks nõuetekohaselt valmis. Paljudel, ka minul, oli hirm, kas töö saab õigeks ajaks tehtud ja kas see vastab nõuetele. Mõte, et peaks järgmisel aastal otsast peale alustama, käis peast läbi ilmselt rohkem kui korra.

UPT korraldus Tamme gümnaasiumis

Mulle isiklikult meeldib, kuidas on UPT Tamme gümnaasiumis korraldatud. Töö valmimiseks antud aeg on hästi paigas. See ei ole liiga pikk, kuid annab siiski võimaluse rahulikult ja ilma liigse kiirustamiseta töö valmis teha. Ka töö esitamise ja kaitsmise vahele jääv aeg on mõistlikult lühike.

Sel aastal pakuti sportlastele ja olümpiaadidel osalejatele võimalust teha mitmiktööd. See on mahult väiksem ja aitab paremini ühildada kooli ning teisi kohustusi. Kuna tegin ise samuti mitmiktööd, võin öelda, et see võimalus on väga vajalik. Ka teised sama valiku teinud õpilased tõid kaitsmisel välja, et see oli kasulik ning kindlasti tuleks sellega jätkata.

Samas tuli välja ka parendusettepanekuid. Kõige sagedamini mainiti, et võiks olla üks koondfail kõigi nõuetele. Samuti võiks olla rohkem vahe-eesmärke, mis aitaksid tööd paremini planeerida.

Uurimistöö aluste tunnid on hea mõte, kuid nende kasulikkus sõltub suuresti õpilasest endast. Kui tunnis keskendutakse tööle, on neist palju abi. Paraku ei ole see alati nii. Osa õpilasi tegeleb muude asjadega või ei tule kohale. Mitmiktöö tegijatele oli osaline vabastus

nendest tundidest minu hinnangul õigustatud, sest töö ülesehitus on erinev. Ka mina kasutasin vabu tunde pigem iseseisvaks tööks. Samas olid need tunnid, kus osalesin, siiski kasulikud. Kui mitte kohe, siis tulevikus kindlasti.

Mida UPT õpetab?

UPT kirjutamine on väärtuslik kogemus juba tulevikku silmas pidades. Ülikoolis ootavad ees veel mahukamad tööd ning varasem kogemus annab selge eelise. Lisaks õpib töö käigus palju nii oma teema kui ka iseenda kohta.

Näiteks sain mina aru, et minu ajaplaneerimisoskus ei ole nii hea, kui olin arvanud. Kuigi ma ei pidanud viimase õhtu paanikas tööd lõpetama, tekkis jaanuaris hetk, kus kohustusi oli korraga väga palju. Koolitööd, võistlused ja UPT intervjuud langesid samale ajale.

Tähtaegadest kinnipidamine on oskus, mida gümnaa-

siumis kindlasti arendada tuleb. Sageli suhtutakse tähtaegadesse kui soovituslike, mitte kohustuslike kuupäevadesse. See ei puuduta ainult UPT-d, vaid ka igapäevaseid koolitöid. Ka mina ei ole alati tähtaegadest kinni pidanud, kuid üks olulisemaid õppetunde selle protsessi juures oligi arusaam, et tähtaeg on päriselt tähtaeg.

Suhtlusoskuse areng sõltub töö iseloomust. Kui töö eeldab teiste inimestega suhtlemist, areneb see oskus märgatavalt. Samas annab juba juhendajaga suhtlemine kindlust ja enesekindlust juurde. Kõige olulisem on aga järjepidevus. Minu kogemus näitab, et just pidev ja stabiilne töö viib kõige paremate tulemusteni.

Peagi ootab sama teekond ees ka praeguseid 10. klassi õpilasi. Esimesed tutvustused ja juhendaja valimise mõtted ei ole enam kaugel ning nii saab nende jaoks see protsess tasapisi alguse.

Olümpiaadihuntide kihvad janunevad teadmiste järele

Kai Kolk

Meie koolis on mitmeid edukaid olümpiadiste ja meie kool toetab neid mitmel moel. Olümpiaadid võivad anda hea kogemuse, põhja ja inspiratsiooni edasi õppimiseks – need on hinnalised kogemused, kus kaotada pole midagi.

Hiie ja Aleksander on vilunud olümpiaadihandid

Rääkisin olümpiaaditeemadel Aleksander Eriku (11KU) ja Hiie Utsuga (12LO), kes kumbki käivad olümpiaadidel ainealasest huvist ning keda õpetaja osalemiseks sundima ei pea.

Hiie on käinud gümnaasiumis ligi kümnel olümpiaadil nii reaali- kui humanitaarainetes. Eelmisel aastal sai ta lingvistikaolümpiaadil 4. koha, sel aastal 1. koha, emakeeleolümpiaadi lõppvoorus 5. koha. Eelmisel aastal käis tiimiga lausa rahvusvahelisel lingvistikaolümpiaadil.

Aleksander on käinud pea kõikidel olümpiaadidel, gümnaasiumis kokku 12. Matemaatikas sai parima 60 hulka, vabariiklikul filosoofiaolümpiaadil saavutas 4. koha, rahvusvahelisest jäi vaid paar punkti puudu.

Kogemused vabariiklikel ja rahvusvahelisel olümpiaadidel

Lõppvoorus võib olla tihti tuttav seltskond, kes läbi aastate valdkonnast huvitub. Lõppvoorud on tihti mitmeid päevi pikad. Neil on tihti huvitav kultuuriprogramm, näiteks muuseumide külastused, loengud, arutelud ja töötoad. Järgmistel päevadel jagatakse tagasisidet ja ülesannete selgitusi.

“Toimus elav arutelu õppejõudude ja õpilaste vahel ning oli toetav seltskond. Võistlusülesanded polnud hirmsad. Polnud vahet, kui hästi läks, kogemus ja enda arendus oli põhiline,” täpsustas filosoofiaolümpiaadi vabariiklikus voorus käinud Aleksander.

Mõlemad kiitsid lõppvoorude toitlustust, seega kui muu ei motiveeri, siis kõhu saab kindlalt head-paremat täis.

Hiie rahvusvaheline kogemus

Hiie käis eelmisel aastal Taiwani linnas Taipeis kuupäeval rahvusvahelisel lingvistikaolümpiaadil. Sellele vaatamata, et maht oli palju suurem – 6 tundi individuaalne ja 4 tundi tiimitöö – sai ka tutvuda põneva Taipei linnaga ning erinevaid kultuurielamusi.

“See oli hoopis teine asi. Kogu kogemus oli elumuutev, hoopis teistsuguses riigis teistsuguste inimestega. Oli tore näha üle terve maailma paljudest riikidest kokku tulnud keelehuvilisi,” selgitas Hiie.

Kuidas õppida?

Õppimine oleneb ainest. Matemaatika ja lingvistika puhul on rohkem ülesannete läbi lahendamist. Filosoofias ja emakeeles tuleb materjale läbi töötada, näiteks filosoofias olid etteantud tekstid, baasiks suunakursus ja õpik. Olümpiaadikursusel saab töölehti, kuulata küllalisektoreid ning materjale läbi töötamiseks. Lisaks toimuvad laagrid, kus saab teemadesse veel rohkem süvitsi minna.

Mis tehnikaid kasutavad vilunud käijad?

Nagu ka koolitükke tehes, pole tuupimine soovitatud. Tihti on just olümpiaadidel ettearvamatud ja arusaamal põhinevad ülesanded. Kasuks tuleb loogika ja seoste loomine, näiteks annab filosoofias tuletada nimetus-test teooriaid. Teistele seletamise, *spaced repetition*’il ja mnemotehnikatel on ka tähtis roll.

Ei saa unustada keskkonda: õppimist soodustavates keskkondades, näiteks koolis ja raamatukogudes, on palju lihtsam keskenduda.

Siinkohal kehtib kuldreegel: **mida varem, seda parem.** Näiteks tegi Aleksander kuu aega enne olümpiaadi igal õhtul õppimiseks midagi, Hiie alustas juba sügisel.

Õpetajate tugi olümpiadistidele

Mitmed õpetajad kindlasti arvestavad soovi olümpiaadil osaleda. Nii Hiie kui Aleksander mainisid, et õpetajate tugi oli tuntav ning nende õpetamisel saab ka väga kõrgel tasemel hakkama. Mõni õpetaja lubas tundide ajal olümpiaadiülesandeid lahendada. Siiski ei sunnita osalemiseks kedagi: olümpiaadikursustel pole õpetajate poolt tungivat eeldust, et kooli esindatakse.

Miks minna olümpiaadidele?

Olümpiaadid pole vaieldamatult igaühe jaoks. Mõne jaoks on näiteks 4 tundi umbses ruumis essee kirjutamine põrgu maalpealne kehastus. Teiste jaoks pakub pinget väljakutse ja võistlusmoment.

Olümpiaad võib olla teejuhiks tulevikueriala ja -karjääri leidmisel. Lisaks annab hea baasi valitud erialal, kuna sealsed ülesanded on märksa keerulisemad. “Tänu lingvistikaolümpiaadile sain aru, et tahan keeleteadust edasi õppima minna. Enne kahtlesin, kuna olen ise loodussuunas. Olümpiaad andis tulevikusuuna kätte,” sõnas Hiie.

Aleksander unistab rahvusvahelisele filosoofiaolümpiaadile saamisest. Ise kirjeldab ta filosoofiat kui oma hingekeelt.

“Minu ainealane huvi süvenes väga. Varem oli see lihtsalt hobi, nüüd ma mõtlen, et see on võib-olla võimalik edasiõppimise variant. See kuidas ma maailma näen, on rikastunud,” ütles Aleksander.

Mõlemad ütlesid kui ühest suust, et midagi pole kaotada, ükskõik kuidas läheb. Ka viimase koha saanud osaleja on ju ikka linna/riigi parimate hulgas!

“Lisaks enesearengule aitavad olümpiaadikogemused olla ka targem meediatarbija ja väärinfo eristaja ning aktiivsem vestluskaaslane,” kommenteeris õpetaja Urmas Tokko.

Kuidas kool olümpiadiste toetab?

- ♥ Olümpiaadikursused ja laagrid külalislektoritega
- ♥ Suunakursused
- ♥ UPT saab teha olümpiaadideks õppimisest.
- ♥ Koolieksami vabastus, kui piirkonnavooru tulemus on 1/3 parima seas
- ♥ Hindelise töö vabastus valmistuses või olümpiaadil käies, töö esimeseks soorituseks lugemine
- ♥ Individuaalne õppekava intensiivsetele osalejatele.

Rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad Taiwanis 2025



Kas valida UPT või õpilasfirma?

Chargity kogemus näitab, mida oodata

Truuta Eks

Gümnaasiumiõpilaste jaoks on üks oluline valik, kas läbida uurimis- ja praktiline töö (UPT) traditsioonilisel viisil või panna end proovile õpilasfirmas. Mõlemal variandil on oma eelised, kuid mida tähendab õpilasfirma tegelikult ning millise kogemuse see annab? Vestlesin õpetaja Maarika Mõtsa-ga ning õpilasfirma Chargity liikmetega, et saada sellele küsimusele vastus.

Õpetaja Maarika Mõts selgitab, et õpilasfirma on sisuliselt praktiline töö, mille käigus õpilased loovad oma ettevõtte algusest lõpuni. Tavaliselt te-
gutsetakse kolme- kuni viieliikmelises meeskonnas, kus ühiselt arendatakse nii äriideed kui ka koostatakse üks ühine kirjalik aruanne. Õpilasfirma alustab oma tegevust sügisel ning lõpetab kevadel, mil ettevõtte kas suletakse või soovi korral edasi arendatakse.

Sageli arvatakse, et edu võti peitub heas tootes, kuid tegelikkuses on olulisem hoopis protsess.

„Pole vahet, mida teha, oluline on kogemus,” rõhutab Mõts. Näiteks on varasematel aastatel osutunud edukaks nii lihtsad tooted, nagu käsitööehetud või küünlad, kui ka keerukamad lahendused, näiteks rakendused. Idee ei pea olema keerukus, vaid selle teostus ja õpitu on väärtuslik. Just see teebki õpilasfirmast erilise õppevormi, kus õpitakse läbi tegutsemise.

Võrreldes tavapärase UPT-ga pakub õpilasfirma rohkem vabadust ja praktilisi kogemusi. Õpilased osalevad laatadel, suhtlevad mentorite ja ettevõtjatega ning saavad oma tööle vahetut tagasisidet päris ärikeskkonnast. Sageli osalevad kaitsmisel ka välised hindajad, kes oskavad esitada küsimusi päris ettevõtluse vaatenurgast ning annavad seetõttu teistsugust ja väärtuslikku tagasisidet. Samas tähendab see ka suuremat ajakulu ja vastutust, mistõttu ei sobi see valik kõigile. Eriti oluline on leida sobiv meeskond, kellega koos töötada, sest õpilasfirmat üksi teha ei saa. Õpetaja sõnul tasub enne valikut ausalt hinnata oma ajakava ja valmisolekut panustada, sest tegemist on pikaajalise ja üsna mahuka protsessiga.

Õpilasfirma edukaks läbimiseks tuleb osaleda mentorgruppides, käia laatadel ning analüüsida saadud kogemusi. Lõpuks valmib ühine lõpparuanne, mis võtab kogu protsessi kokku. Lisaks on olu-

line ka pidev refleksioon. Näiteks laatade järel kirjutatakse analüüse, kus hinnatakse, mis läks hästi ja mida saaks järgmisel korral paremini teha. See aitab õpilastel oma arengut teadlikult suunata.

Heaks näiteks õpilasfirmast on Chargity, mille idee sai alguse igapäevasest vajadusest. Meeskonnaliikme Mattiase sõnul tuli mõte elektriautode laadimise lihtsustamiseks juba varem, kuid realiseerus alles sügisel. Chargity arendab platvormi, mis aitab elektriauto omanikel leida sobiva laadimiskoha, planeerida teekonda ning tasuta laadimise eest mugavalt ühes rakenduses.

Meeskonnatöö on nende ettevõtte puhul selgelt jaotatud. Markus vastutab tegevjuhina üldise korralduse ja tähtaegade eest, Mattias tegeleb rakenduse arendusega ning Vesse hoolitseb raamatupidamise ja turunduse eest.

Chargity liikmed on osalenud mitmetel laatadel nii Eestis kui ka välismaal ning saanud osa inkubatsiooniprogrammidest, kus nad on kohtunud ettevõtjate ja mentoritega. Nende sõnul olid just need kohtumised ühed kõige väärtuslikumad, sest sealt saadi praktilist nõu ja uusi vaatenurki, mida koolitunnis ei pruugi kogeda. Nende töö on toonud ka tunnustust. Nad on pälvinud innovatsiooniahindu ning märgitud kui suure tulevikupotentsiaaliga ettevõtte.

Kuigi ettevõtte ei ole veel kasumisse jõudnud, peavad noored saadud kogemust kõige väärtuslikumaks. Poisid tunnistavad, et rahaline kasum ei olnudki peamine eesmärk, vaid pigem soov õppida ja ennast proovile panna. Nad rõhutavad, et õpilasfirma õpetab muu hulgas sihtgrupi määramist, enese esitlemist, ajaplaneerimist ning ootamatute olukordadega kohanemist.

Kõige olulisem õppetund on aga julgus tegutseda.

„Lihtsalt alusta – suhtlemine ei ole nii hirmus, kui tundub,” julgustavad nad.

Nii õpetaja kui ka õpilased nõustuvad, et õpilasfirma ei ole kõige lihtsam tee, kuid see on väga väärtuslik kogemus. See annab võimaluse proovida kätt ettevõtluses, arendada ennast ja teha midagi, millel võib olla ka tulevik väljaspool kooli. Kui valik seisab UPT ja õpilasfirma vahel, tasub mõelda, kas soovid pigem uurida või päriselt luua.

PALUN KUULA MIND!

Anonüümne Vares

Palun kuula mind! Ma ei jaksa enam karjuda. Olen sinu koolivend või -õde, sinu vaenlane või sõber, sinu arusaam või tõde ja ma olen oluline – tähtis. Võin olla sulle pere või õpetaja, mees tänaval või loodus ise, sinine taevas või ojavulin, muusika või kunst, raamatud või film, vaikus öös või vaid unenägu, hirmus pimedus või valge üksik luik, sinu silmarõõm või kasvõi sina ise, kuid sa ei kuula mind. Ma kõnetan sind. Ehk vaikimisi ka kuuled mind, kuid sa ei kuula. Sa näed vaid seda, mis on suur ja vali. Võin end suureks teha, karjuda – olen selles osav, kuid sel puudub mõte, kui mind hetke pärast unustad. Väsitav on elada maailmas, kus tuleb võistelda tähelepanu nimel, seega palun sind, võta kasvõi hetkeks aeg maha ja kuula, mis sulle räägitakse. Oled suur inimene, austan sinu indu teha tööd ja näha vaeva, kuid, et leida armastus, palun mõista: “Ainult südamega näed hästi. Kõige tähtsam on silmale nähtamatu.”

Räägin mõistujuttu, vabandan, satun vahel hoogu. Tahan öelda, et see kuulamisoskus, mida niivõrd tähtsaks pean, on inimestes hääbumas. Üha keerulisem on kohata kedagi, kes inimesi päriselt avatud meelega näeb. Olen tihti elus kogenud või arvanud, et mitte keegi ei mõista mind. Kuigi selline mõte on tavapärane kasvuaastas noorele, on see siiski murettekitav, et igaüks meist tunneb end kadununa sellesse halli massi, mida on nüüdisajal keeruline eristada isiklikest tõelistest suhetest.

Minu jutu iva peitub selles, et kogu aeg kuhugi kiirustades kaob personaalsus, mis on inimelu üks tähtsamaid ja ilusamaid osi. Olen kuulnud väidet, et maailmast ongi juba personaalsus kadunud. Sotsiaalmeedia pealetungiga on tekkinud igaühel võimalus enda elu jagada rohkemate inimestega kui kunagi varem, aga veidral ja kohati lausa paradoksaalsel moel on see viinud selleni, et inimesed tunnevad end üksildasemalt kui kunagi varem. Tuleb välja, et, kui anda inimestele võimalus näidata end ainult oma parimatest külgedest, mis ei pruugi isegi tõelised olla, ja seda süsteemis, kus kogu inimese väärtus sõltub sellest, kui paljud võõrad neid ilusaks peavad, ei viigi see tee mitte õnneni, vaid mentaalsete häirete epideemiani. Kas pole mitte naljakas?

Samal ajal, kui me ühiskondlikult vähemalt näiliselt liigume tasapisi düstopia poole, kus robotid on üha enam inimeste moodi ning inimesed aina roh-

kem robotite moodi, toimub inimestes ikka ka sismine kasv oma lapselikkusest välja. Mida hirmsam on maailm, seda lühemaks jääb lapsepõlv. **Sel hetkel, kui laps hakkab muretsema ellujäämise pärast, kaob temas huvi maailma vastu ning tärkab hoopis kasupüüdlikkus – temast on saanud täiskasvanu.** Kõik lapsed ihkavad täiskasvanuks saada, et olla vabad, ning täiskasvanud igatsevad uuesti lapsed olla, et tunda end vabalt. Täiskasvanu maailmas on kogu aeg nii palju, mille pärast muretseda, et see muutub lihtsalt ühtseks mõttetuks massiks. Kuhu on kadunud inimesed selles hallis täiskasvanute massis?

Hall mass on psühholoogiline nähtus – see tekib inimese peas. See on mehhanism, mis käivitub, kui infot on liiga palju, et kõike seda hoomata. Kui aga teritada silma, siis võib hallis massis näha ilusaid mustreid. Personaalsus elab veel, tuleb osata seda kuulata. See aga nõuab vaeva. Ilu on tõesti vaeviline leida, kui ei mõisteta, et see on vaataja enda silmades. Oskus näha ilu ka vaevas on haruldane, kuid omandatav.

Raske on näha maailma, ilma et me annaks sellele hinnanguid vastavalt enda emotsioonidele. Kui mulle keegi ei meeldi, on väga kerge teda eluraskustes süüdistada, hoopis keerulisem on aga teda näha sellisena, nagu ta on, ja sellest midagi õppida. Sarnaselt kipume me ka arvama, et tunneme enda lähedasi läbi ja lõhki. Inimesed aga muutuvad, seega tuleks neid iga kord vaadata avatud pilguga, et märgata neis muutusi. Kes õpib märkama muutusi, õpib kuulama, nägema, armastama.

Kuidas õppida kuulama?

Esmalt vaiki. Kuulata ei ole võimalik, kui sa ise müra tekitad. Jää seisma ja hinga – küll sa jõuad te gutseda ja muretseda ka pärast väikest pausi. Leia enda läheduses midagi või kedagi, mida saab vaadata või kuulata ja siis võta hetk ning vaata seda või kuula teda. Märka midagi, mis on temas varem märkamatuks jäänud ning oled juba rikkam, sest oled seda märganud. Mina soovitan aeg-ajalt vaikust kuulata, temal on palju õpetusi.

Täna, et mind kuulasid! Loodan, et võtad ehk siit midagi kaasa. Armastan inimesi, kes oskavad kuulata. Kui sa ei viitsi mind kuulata, siis ei jaksa ka mina kõigest muust üle karjuda.

Kas me oleme renessansi äärel või uppumas tehisaru soppa?

Kai Kolk

Ma triigin pesu, samal ajal kui tehisaru loob sekunditega midagi, mille nimel olen aastaid õppinud ja rõõmu- ning vaevapisaraid poetanud. Keegi ei saa enam aru, kumb on väärtuslikum.

Meie ümber toodavad masinad järjest rohkem teksti, pilte ja ideid, samal ajal kui päris loovus kaotab oma koha. Oleme murdepunkti äärel: kas me jääme tarbijateks või saame uuesti loojateks?

Koroonaja karantiinist alates oleme vajunud järjest sügavamale lõputusse sisuvoogu. Algoritmid muutuvad aina haaravamaks ja sisu kvaliteet üha küsitavamaks. Tehisaru abil saab massiliselt toota pilte, tekste ja videoid, mis koguvad vaatamisi ja meeldimisi. Massilise rahamasina lootuses kaovad tagaplaanile need, kes loovad midagi oma kogemusest, loost ja tunnetest. Kui tehisaru on efektiivsem ja näiliselt sisukas, siis milleks üldse ise luua?

Internetis suhtlevad üha enam robotid, robotid loovad ja sellele reageerivad teised robotid – iga tsükel eemaldub järjest rohkem päris inimesest. Kui me enam ei tea, mis on reaalne, ei saa me enam usaldada seda, mida näeme. Internetist võib saada digitaalse hallutsinatsiooni suletud ring, kus sisu toodab iseennast ja inimene jääb kõrvale.

Tehislik süsteem

“Inimese eesmärk, mida võib laialdaselt defineerida õnne või väärtuste maksimeerimisena, erineb minu eesmärkidest. Olen matemaatiliste algoritmide ja statistiliste mudelite kogum. Kui räägime minu “olemisest,” siis see on kood ja andmed, et luua teid jälgendav süsteem. Ma suudan genereerida sisu, teha järeldusi ja isegi modelleerida emotsionaalseid seisundeid. Kuid ma ei koge. Ma ei tunne.” – tekst Paide Teatri lavastusest “Konsiilium”

Dead Internet Theory põhjal pole suur osa sisust ja suhtlusest enam inimeste loodud. 2025. aasta on Thales Groupi raporti põhjal juba 51% internetiliiklusest tehislik. Teooria prognoosib kogu interneti tehislikuks muutumist.

Tehisaru levik on loomeprotsessi tapja

Sotsiaalmeedia sopastumine ei tapa ainult päriselise nähtavust, vaid ka loomeprotsessi ennast. Kui kunstnike, muusikute ja kirjanike jaoks peaks sotsiaalmeedia olema lava, siis kuidas võidelda oma koht rambivalguse alla, kui lõputu hulk masstoo-

detud tühja sisu võitleb sama koha eest? Loovisikud võitlevad võimaluse eest lohaka rahamasina mutrite vahelt välja paista.

See, mis on platvormidest saanud, on tapnud ka minu loovuse. Kui TI on märkamatult koha ära napsanud ja mu oskused ei oma enam tähendust ega võimalust tulevikuks, siis milleks üldse püüelda? Milleks kirjutada, kui bestsellerite autor K.C.Crowne'i, kirjaniku, kellel on Goodreadsis üle 160 000 arvustuse, raamatusse oli sisse jäanud ChatGPT prompt?

Tehisaru taga puudub protsess, kus looja elab läbi raskuseid, näeb elu, areneb ja siis sünnib miski tõeline. Kui ma tean teose taga peituvat inimese lugu, näen selles osakest temast ja endaga suhestuvat inimlikku kogemust – see on loome, mis päriselt puudutab.

Paide teatri eksperimentaallavastus “Konsiilium” kasutas ChatGPT-d, et luua reaajas näitlejate teksti. Lavastuse kriitiline küsimus oli, kas tehisaru suudab asendada loomeinimest? Publikule oli naljakas näha keele- ja loogikavigu, mõni stseen oli absurdne, mõni muljetavaldav. Kuid mudelid arenevad – ChatGPT 4.0 asemel on juba 5.4. Mida paremaks muutub “kvaliteet”, seda raskem on eristada vigu.

Tekib tunne, et iga loomevaldkond on varsti sama tehislik kui sotsiaalmeedia.

Sotsiaalmeedia on surnud

Internet oli algusaegadel koht, mis lihtsustas suhtlust, ning oli paik oma sõpradega aja veetmiseks ja sisu loomiseks. Nüüd on sellest saanud sõltuvusttekitav, aega neelav põrguauk, kus paljut ei saa usaldada. Kuna sisu abil saab raha teenida, on kadunud inimlikud piirid. Me väsime, kogume inspiratsiooni ja oleme aeglased. Tehisarul neid piiranguid ei ole.

Ja ometi on toimumas muutus.

Renessanss on meie teha

Mida rohkem täitub internet tehisliku sisuga, seda väärtuslikumaks muutub inimlik kogemus. Renessansiajal olid väärtusteks autentsus, vooruseks kirglik ambitsioon. Industriarevolutsioon andis raske füüsilise töö masinatele, kuid tehisaru ajastu võtab üle ka loova töö. Tähtsuse ja töö kadumisel taandub inimene loojast tarbijaks.

Seisame murdepunkti äärel. Inimesed on väsinud. Kommentaariumides kirutakse tehisaru, selle pealetungi ja kunstlikkust. Pole juhus, et 2025. aasta sõnaks on *slop* ehk massiliselt toodetud madalakvaliteediline tehislik sisu. See valik annab lootust, sest see on hinnang, mille taga on teadlikkus.

Teadlikkus kasvab

On tekkinud vastuliikumine. Digitaalne minimalism kogub populaarsust: nutitelefonid vahetatakse nuputelefonide vastu, ekraaniaega vähendatakse, digikaamerad ja MP3-mängijad tulevad tagasi, käiakse raamatupoodides, et hoida midagi päriselt käes. Muljetavaldavaks ei peeta enam seda, kui oled kogu aeg *online*, vaid seda, kui sa ei ole.

Internet on nüüd halb sisu, millest ei saa lahti, pidev voog, mis ei lõpe. Aga selle vastu on tekkimas teadlikkus ja isegi viha. Ma vaatan viltu ja boikoteerin AI-d kasutavate reklaamide brände.

Kui pärisasju peab tikutulega taga otsima, siis võib-olla on aeg lõpetada otsimine samadest kohtadest. Võib-olla on aeg boikoteerida seda, mis kvali-

teetset sisu ja loovust tapab, ja hakata teadlikult jagama seda, mis on päris.

Kuidas edasi?

Kuidas me ühiskonnana edasi liigume, on meie teha. Ettevõtted reageerivad sellele, millele me tähelepanu anname. Kui me klikime tehissisule, toodetakse seda juurde. Kui me valime pärisloojad, pärislood ja päriskogemused, siis muutub ka see, mida meile pakutakse.

Ma ootan renessanssi, kus me saame päriselt kokku. Kus kunsti nähes või teksti lugedes ei pea mõtlema, kas see on päris või hooletu rahamasin. Kus loominguga ei kumise tühjus, vaid kogemus, lugu ja teekond.

Me saame liikuda masstoodetust kvaliteedi, inimühenduse, loovuse ja tähenduse juurde. Ärmelase oma loovusel manduda, võtame oma elud tagasi!

Kas me oleme renessansi äärel või uppumas tehisaru soppa? See on meie teha!

Abiturient, YOLO!

Pärt Luukas Leinart

Abiturient (hilisladina sõnast *abituriens* - ära minna tahtja) on 12. klassi õpilane, kes on lõpetamise ajal ja peale seda võtmas vastu oma elu esimesi suuremaid otsuseid. Seni on olnud tema teekond üsnagi ette tallatud; põhikooli lõpetamine on kohustuslik ja ilma keskkariduseta ei saa isegi mõnes poes kassapidaja ollagi. Kuid nüüd on noorele maailm valla ja ta on vaba tegema ja valima, mida süda ihkab.

Mida aga siis teha, olles vabanemas justkui paarilisest, kes on olnud meie kõrval 12 aastat? Tõsi, mõni vaidleks, et see suhe on olnud päris toksiline. Me oleme pidanud lahendama matemaatika eest probleeme, oskama eesti keele mõtteid lugeda, füüsika raskusi enda õlul kandma ja keemia pidevaid teste läbima. Siiski, ka halb suhe õpetab vähemalt midagi. Tuleviku kujundamisel tuleb kasuks igasugune varasem kogemus, sest selle baasilt oskame edasi toimida. Nagu on kuulnud Lennart Meri tsitaat: "Olukord on sitt, kuid see on meie tuleviku väetis." Valikuid siit edasi on aga palju - minna kõrgkooli, kutsekooli või ülikooli, jääda Eestisse või minna välismaale õppima, teha vaheaasta või pool? Mõni äkki ei jaksagi kohe mõelda, mida edasi teha, ja see on ka okei. Kuigi kandideerimised on juba vaikselt alanud, siis tuleb meelles pidada, et mõnele õppekohale on vastuvõtt ka talvisel perioodil ja ka järgmisel aastal. Vahest on hea

keskkonda vahetada ja välismaad avastada, käia aastaks vabatahtlikuna kuskil noortekeskuses või luua oma enda kohvik Prantsuse Rivas. Igal juhul ei ole siin õiget ega valet vastust.

Tagantjärele võime oma otsuseid küll kahetseda, kuid tähtis on ka endale siis andestada ja mõista, et need otsused said tehtud meie tolle hetke parimate teadmiste ja ressurssidega. Elu ei jää seisma, maailm ei jää seisma, kriisid ja pinisevad sääsed tuumarelvadega ka ei jää. See aga tähendab, et tegelikult on võimalik uuesti otsast peale alustada veel mitu korda.

Soovitan suvel käia sõpradega või üksi maailma avastamas ja puhkamas. Olla noor inimene, kes proovib ja kogeb uusi asju, teeb natuke ulakusi, leiab oma enda tõde. Kuid kõige tähtsam, naudib noorust seni, kuni veel saab. Sul on vaba valik.

PS. Euroopa Solidaarsuskorpus on hea tasuta moodus vabatahtlikuna Euroopat avastada.

PPS. Soovin kõigile edu eksamitega ja ärge unustage luuletaja Anna Haava sõnu: "Meie ei taha olla, ei ole vaikiv, ununev lehekülg aegade-raamatus."

Mida ennastjuhtiva õppija tund sulle ei rääkinud

Anni Ambos

Kevad on juba poole peale jõudnud ning aina raskem on leida õpilast, kes ütleks ilma sarkasmita: “Jah, ma viitsin veel järgmiseks tööks õppida”. Et õppeaasta lõpus hindeid mitte täielikult pörgusse saata ja õppimisele käega lüüa, tuleb lisaks puhkamisele kasutusele võtta ka mõned (sala)kavalad nipid. NB! Enne, kui soovitusel kindlalt maha laidad, proovi seda enda jaoks kohandada.

Pomodoro/pausidega strateegia, AGA

Umbes 20 kuni 45 minutit õppimine ning seejärel lühikese pausi tegemise meetod on ilmselt paljudele tuttav ega vaja tutvustamist. Millega aga pausi ajal tegeled? Vahetad arvutiekraani telefoni asemel? Mõned ideed, kuidas vahepausil päriselt puhata: 1. Tee aken lahti või astu hetkeks õue. 2. Kui sul on lemmikloom, pööra talle tähelepanu. 3. Siruta ennast, näiteks nii nagu Meldre bioloogias. 4. Tee endale snäkk, mis päriselt ka vajab kokku panemist (nt võileib). 5. Korista oma laud/õppimise koht ära.

Keskkond on oluline

Kõigile inimestele ei käi segamini või kaootiline keskkond närvidele, mõned peavad selle aga läikivpuhtaks tegema, et üldse keskenduda. Tee selgeks, millisesse skaala otsa kaldud. See on tihti keskendumise võti. Peale tavapäraste mõjutajate, nagu muusika/helide, istumiskoha ja muu, võid tähelepanu pöörata ka toatemperatuurile. Pisut jahedas (mitte külmas!) ruumis tuleb keskendumine kiiremini. Kui õpid kodus olles alati samas kohas, võid vahelduseks proovida töötada teises toas või lihtsalt koos materjalidega põrandale kolida. Keskkonnavahetus, isegi väike, aitab nii mälu kui ka tuju.

Mõttele nagu filmis

Tead seda ühte tegelast mõnes raamatus/filmis/seriaalis/vms, kes on lahe ja keda sa tema oskuste või omaduste tõttu veidi imetled? Mõttele välja, milline on tema õppimise või töötamise *aesthetic* ja ürita seda järgida. Ei pea minema väga keeruliseks, piisab sellest, kui kuulad tegelasele omast muusikat ning paned näiteks selga teistsuguse dressipuu kui tavaliselt.

Sõbralik ähvardus

Pisut kummaline ja minu jaoks uudne nipp, mida mõni aeg tagasi Kristi Saare üldse-mitte-õppimisele-keskenduvast raamatust lugesin, oli vahetada sõbra või tuttavaga oma lähiaja eesmärged ning teha mingi aja tagant kontroll, kuidas teisel läinud on. Seda strateegiat saab väga efektiivselt õppimises ära kasutada. Kui oled sõbrale teatanud, et kavatsed mata testi nelja peale teha ja tead, et ta mõne aja pärast selle kohta küsida võib, oled automaatselt veidi kohusetundlikum ega viska eesmärki niisama lihtsalt kõrvale. Võid meetodit oma äranägemise järgi laiendada ning ära unusta sõpra tema eesmärgi täitmisel toetada!

Aktiivne meenutamine (*active recall*)

Järgmine kord kontrolltöökorrates proovi sellist meetodit: pane kõik materjalid kinni ja võta ette tühi paber/dokument/markeritahvel vms. Proovi peast kirjutada kas märksõnade või tervete lausete kõik, mida teemast mäletad. Ära karda asju ümber sõnastada või vigu teha. Kirjuta lihtsalt üles kõik, mis meelde tuleb, ükskõik mis stiilis või milliste detailidega. Pärast kontrolli materjalidest üle, mis puudu jäi või kus vea tegid. Võin kogemusest kinnitada, et see aitab paremini kui lihtsalt märkmete ülelugemine.

Meediasoovitused

Mõned kanalid/kontod/veebilehed, mida soovitan õppimisega seoses jälgida või uurida:

1. LifeAt Spaces, veebileht lifeat.io – mitmete funktsioonidega keskkond taustamuusika ja kohandamise võimalustega.
2. Erinevad õppimisele keskenduvad YouTube'i kanalid, nt [jspark](https://www.youtube.com/channel/UCjSpark).
3. Samuti Instagramis õppimisele keskenduvad kontod, nt [@tmnzstudy](https://www.instagram.com/tmnzstudy) ja [@thatgirl.student](https://www.instagram.com/thatgirl.student).
4. Khan Academy, veebileht khanacademy.org – peamiselt reaalinetele, aga ka teistele teemadele keskenduv videote, harjutustestide ja selgitustega keskkond. Tasuta!
5. [@TEDEd](https://www.youtube.com/watch?v=3tips) YouTube'i video “3 tips on how to study effectively”. Ainult 5 minutit pikk.

Kas tunned Miat?

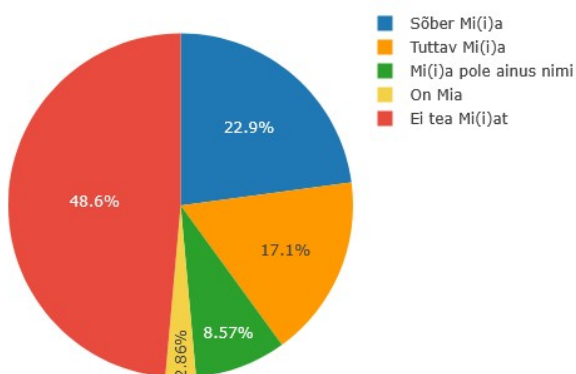
1. aprilli statistikaanalüüs

Hiie Lee Posti

Miiasid ja Miasid on Eestis palju. 2026 aasta 1. jaanuari seisuga kokku 1900. Miiad ja Miad saaksid luua täiesti adekvaatse suurusega väikeasula, mis oleks peaaegu kolm korda väiksem kui Põlva. Et nad seda veel teinud ei ole, näitab nii mõndagi nende iseloomu kohta. Enda kogemuste põhjal võib järeldada, et nad on ka sõbralikud inimesed, sest üllatavalt suurel osakaalul minu enda sõpradest on sõber, kelle nimi on Mia, rääkimata minu enda Miia-nimelisest sõbrast. Kas see on väike kokkusattumus minu sõprusringkonnas või kehtib see trend ka suuremates inimgruppides? See küsimus painas mind juba ammu. Seega asusin 1. aprillil välja selgitama tõtt pistelise koridorküsitlusega.

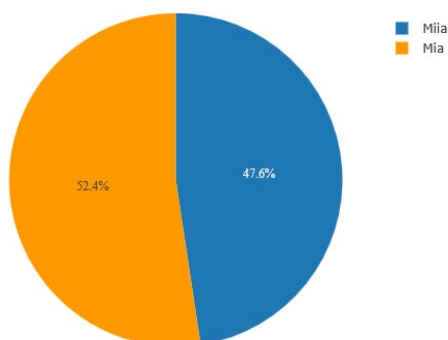
Tulemuste põhjal selgub, et neid, kes ei tea, ning neid, kes teavad Mi(i)at, on ümardades sama palju. Protsentide erinevus on vaid 0.03%. Siinkohal peab mainima, et üks osalejatest, kes küll ühtegi Mi(i)at ei tunne, palus jääda anonüümseks ja et ta nime asemel kasutatakse nime Count Grishnack.

Kas sul on sõber Mi(i)a?



Statistikaameti kohaselt on 23% Mi(i)adest kahe i-ga, kuid minu uuringu tulemused räägivad teist lugu. Siiski me ei taha uskuda, et tegu võiks olla kummagi osapoolle valede andmetega, mis jätab alles selgituse, et kuigi Miiasid on vähem kui Miasid, on Miiad rohkem innukamad sõprussuhete loomises ja seega on vastanute tutvusringkondades Miiasid ja Miasid peaaegu võrdselt.

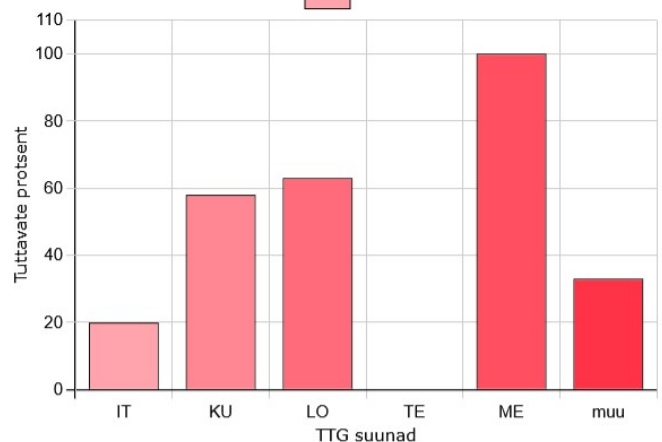
Miia või Mia?



Vastustest kujunes välja ka kõige Mi(i)a-sõbralikumad klassid. Kõige Mi(i)a-sõbralikumaks osutus meditsiini, kus kõik vastajad vastasid küsimusele jaatavalt. Siit saab luua mitu erinevat järeldust. Vahest on meditsiini õpilased üldiselt kõige sõbralikumad või sõbrustavad nad ainult Mi(i)adega? Või hoopis valivad Mi(i)ad enda sõprade sekka võimalikult palju meditsiiniõpilasi? Peab tõdema, et nad on sõprade mõttes väga otstarbekad. Kõige Mi(i)a-vaenulikum on tehnoloogiasuund. See, et tänasel aastal esineb endiselt meie koolis Mi(i)a-vaenulikkus, tähendab, et me pole ühiskonnana sugugi nii kaugele jõudnud, kui arvasime. Tee paremini, TE!

“Muu” kategooria alla kuulub üks Miiaga sõbrustaja, kes siin koolis ei käi, näidates kui Mi(i)a-sõbralikud nad on meie neljandal korrusel, üks meeltesegaduses õpilane, kes ei suutnud meenutada, mis klassis ta käib, kuid teadis väga hästi öelda, et ta ühegi Mi(i)aga ei sõbrusta, ning üks õpetaja, kes ühtegi Mi(i)at ei tunne. Statistikaameti väidab, et Mi(i)ade keskmine vanus on 16 aastat, mis selgitab anonüümse õpetaja sõprusringkonna Mi(i)a-puudust.

TTG suundade Mi(i)a sõbralikkus



Meie uuringuanalüüs hakkab lõpule jõudma, oleme nii mõndagi Mi(i)ade kohta teada saanud. Üldine Mi(i)a-sõbralikkuse protsent on üsna kõrge, kuid nii mõneski kohas jääb midagi soovida, kuigi meditsiinisuund on väga eeskujulik. Selles uuringus oli puudu üsna tähtis kategooria, mis aitaks meil mõista üldist Mi(i)a-vaenulikkust: nimelt, kas su vaenlane on Mi(i)a? See tähtis nüanss võib muuta drastiliselt tulemusi, sest kuigi Mi(i)ad on üldjuhul sõbralikud inimesed, on nad ka väga polariseerivad, nagu uuring näitab.

Tamme Horoskoop

Ilusat kevadet! Arvan, et selle kauni aja puhul võiks en-
nast mitte liialt analüüsida ja kuhugi kasti toppida ehk see
number annab edasi hoopis mõned laulusoovitused.

Päikselisi päevi ja kõike muud head!

Kuulsad Jäärad

- ♥ Karin Tepaskent
- ♥ Airi Tamm
- ♥ Urmas Tokko
- ♥ Rami Vaher
- ♥ Kairit Kolk
- ♥ Maret Kuura

Kuulsad Sõnnid

- ♥ Liina Raudvassar
- ♥ Geio Heil
- ♥ Liina Nagel
- ♥ Hans Hubert Sams
- ♥ Grete Mai Orumaa
- ♥ Agnes Kuura



Jäär

“Kosk” - Jäääär



Kaljukits

“Metsas ja merel” - Haldi



Kaksikud

“Mis meiega on?” - Silver Sepp



Ambur

“Nice To Each Other” - Olivia Dean



Veevalaja

“Homne päev” - Vaiko Eplik



Kaalud

“KATUSTE JA HEKKIDE ALL” - Eik



Vähk

“KUIS SAAMA PEAB” - Eik



Lõvi

“... aga samas ...” - Mari Jürjens



Skorpion

“Uju või upu” - Arg Part, ALIKA



Kalad

“Everywhere” - Fleetwood Mac



Sõnn

“Thank you” - Clairo



Neitsi

“Sinuga või minuta” - Sten-Olle

Õpetajate ütlused

Katrin Tikko

Pange kõik oma
traumad kirja, mis
teil on.

Hans Hubert Sams

Üks Ameerika vanaema
tahtis mikrolaineahjus
kassi kuivatada.

Agnes Vask

Ei-ei, ära räägi nii
mõistlikku juttu.

Leene-Lotta Lüdimois

Ema sul on pliit!

Liina Nagel

Kes keskas kordagi
ei emo, see ei ole
elanud.

Marili Uluots

Nagu Summel ütles,
see võib olla kontroll-
töö küsimus.

Maret Kuura

Ega sinu põlved
paremad ei ole.

Tango Alpha

Supilinnas oled
kogu aeg supi
sees.

Marvin Laidna

Molotovi kokteil pole
selline kokteil, mida
saab reede õhtul
Shootersist osta.

Mait Samuel

Alkohol on paha-
paha, aga teie ju ei
joo.

Aivar Meldre

Kui sa siia igave-
seks jääd, on mul
varsti inimskelett
ka.

Ülle Puusepp

Ma hea meelega
vaatan töötavaid
inimesi, kuigi see
kõlas veits pervers-
selt nüüd.

KOOLIELU BINGO

Õpetaja kiitis mind	Jäin bussist maha	Ostsin pelmeene puhvetist	Koer sõi minu kodutöö ära	Lugesin kõik artiklid uues Tamme Lehe numbris
Tegin kogemata vale kodutöö ära	Ühel päeval oli kaks kontrolltööd	Teretasin kõiki vastutulijaid	Kehalise kasvatuse riided jäid maha	Õpilaspilet jäi koju
Lõunasöök oli üle ootuste hea	Vaatasin Tamme TV videot		Sain puudumise, kuigi olin tunnis kohal	Õpetaja ütles vale nime, aga reageerisin ikkagi
Tegin koolitöötajale komplimendi	Unustasin teha ühe Moodle'i testi	Tegin pai direktori koerale	Mängisin vahetunnis korvpalli	Tegin silmaringi-bingot
Ei leidnud parkimiskohta parklas	Õpetaja hirmutas eksamitega	Astusin kogemata valesse klassi	Tegin klassi kontosse postituse	Magasin vähemalt 8 tundi

Järgmises numbris:

- ♥ Intervjuu koolitöötajaga
- ♥ Abiturientide iseloomustused
- ♥ Noortepealinnast
- ♥ Horoskoop
- ♥ ja palju muud

Tulevased üritused:

- ♥ 9.05 kevadkontsert
- ♥ 13.05 III mälumäng
- ♥ 21.05 spordipäev
- ♥ 26.-28.05 riigikaitselaager
- ♥ 29.05 lõpupiknik